

Pöytäkirjat, viranhaltijapäätökset ja lausunnot

1/12.120/2014, 162/12.120/2014, 419/81.812/2013, 151/21/2014, 328/82/2013

MH § 120

Kainuun liitossa on valmistunut seuraavat

Kokouspöytäkirjat:

-

Viranhaltijapäätökset:

Henkilöstön vuosilomaa-, sairautta-, työaikavapaata-, virkavapaata-, palkkausta, virkamatkaa- ja henkilöstökokouksia koskevat päätökset ajalla 16.9. - 20.10.2014

Maakuntajohtaja Pentti Malinen §:t 52-59, § 4
Aluekehitysjohtaja Heimo Keränen §:t 88-102, § 1
Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen §:t 35-42
Kehittämisjohtaja Jorma Teittinen §:t 44-48

Muut kuin em. päätökset:

Maakuntajohtaja Pentti Malinen:

Rahoituspäätös § 6: Oulu-Kainuu kehittämisvyöhykkeen jatko-ohjelman valmisteluun osallistuminen

Hankintapäätös § 4: Talvivaaran yrityssaneerauksen aluetaloudelliset vaikutukset Kainuuseen -selvityksen tilaaminen Ruralia -institutiilta

Aluekehitysjohtaja Heimo Keränen:

Hankintapäätös § 3: Hankintapäätös informaatiomuotoilun koulutuksesta

Hankintapäätös § 4: Ennakoivan työotteen asiantuntijakoulutus

Lisätietoja antaa hallintopäällikkö Harri Turkulainen, puh. 044 710 0866 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi

Lausunnot:

1) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maakäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 16.9.2014 antaneet Eltel Networks Oy:lle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO METSÄLAMMINKANKAAN TUULIVOIMAPUISTON 110 KV VOIMASIIRTOJOHDON SUUNNITTELUSTA JA RAKENTAMISESTA

TuuliSaimaa Oy suunnittelee uuden 110 kV:n voimajohtoyhteyden rakentamista Vaalan kunnan ja Kajaanin kaupungin alueelle. Uusi voima-

johto on suunniteltu toteutettavaksi niin, että se alkaa Vaalan kunnassa sijaitsevalta Metsälamminkankaan tuulivoimapuistosta ja päättyy Kajaanin Vuolijoen sähköasemalle. Uusi voimajohto on suunniteltu kulkevan koko matkallaan nykyisen Pyhänselkä-Vuolijoki 400 kV voimajohdon rinnalla.

Voimajohdolla on tarkoitus liittää Metsälamminkankaan tuulivoimapuisto sähköverkkoon.

Eltel Networks Oy tekee johdon esisuunnittelun TuuliSaimaa Oy:n toimeksiannosta ja on pyytänyt Kainuun liitolta lausuntoa ko. johtohankkeesta.

Voimajohtohanke

Voimassa olevassa valtioneuvostossa vuonna 2009 vahvistetussa Kainuun maakuntakaava 2020:ssa on osoitettu merkinnällä pääsähköjohto 400 kV olemassa oleva Pyhänselkä-Vuolijoki voimajohto. Alueella on voimassa MRL:n 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Maakuntakaavan kaavaselostuksen mukaan pääsähköjohtojen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon linnuston merkittävät pesimäalueet ja muuttoreitit sekä vähentää mahdollisuuksien mukaan linjoista linnuille aiheutuvia haittoja esimerkiksi merkittävällä törmäysalttiilla alueella sijaitsevat johdot. Sähköverkoston alempiasteisia jakelujohtoja uudistettaessa ja suunniteltaessa tulee kiinnittää huomiota johtojen huoltovarmuuteen. Uudet johdot pyritään ensisijaisesti sijoittamaan olemassa olevan tieverkoston läheisyyteen.

Kainuun maakuntavaltuusto teki 25.3.2013 päätöksen Kainuun tuulivoima-maakuntakaavan laatimisen käynnistämisestä. Maakuntakaavan valmisteluvaiheen kuuleminen (kaavaluonnos) pidettiin 11.8.–12.9.2014. Maakuntakaavan kaavaluonnoksessa on osoitettu pääsähköjohdon yhteystarvemerkinnällä 110 kV:n yhteystarve Metsälamminkankaan tuulivoimaloiden alueelta Kajaanin Vuolijoen kantaverkon kytkinlaitokselle. Maakuntakaavan kaavaluonnoksessa on annettu em. yhteystarvemerkinnälle suunnittelumääräys: "Uudet pääsähköjohdot on pyrittävä sijoittamaan samaan tai olemassa olevan johtokäytävän yhteyteen".

Suunnitella oleva voimajohto sijoittuu olemassa olevan 400 kV:n voimajohdon yhteyteen. Uusi voimajohto on otettu huomioon valmisteilla olevassa Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa. Voimassa olevan maakuntakaavan mukaan pääsähköjohtojen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon linnuston merkittävät pesimäalueet ja muuttoreitit sekä vähentää mahdollisuuksien mukaan linjoista linnuille aiheutuvia haittoja esimerkiksi merkittävällä törmäysalttiilla alueella sijaitsevat johdot.

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa voimansiirto johdon suunnitteluun ja rakentamiseen."

2) Maakuntajohtaja Pentti Malinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 24.9.2014 antaneet Eduskunnan ympäristövaliokunnalle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI LUONNONSUOJELULAIN MUUTTAMISESTA (HE 77/2014 VP)

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt mm. Kainuun liitolta kirjallista lausuntoa HE 77/2014 vp - Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta.

Tausta

Esityksessä ehdotetaan luonnonsuojelulakiin lisättäväksi säännökset, joilla luontodirektiivin mukaisista yhteisön tärkeinä pitämistä alueista muodostettaisiin erityisten suojelutoimien alueita. Lisäksi Natura 2000 -verkoston suojelun toteuttamista tehostettaisiin asettamalla viranomaisille nimenomaisia velvoitteita alueiden suojelutavoitteiden edistämiseksi ja huomioon ottamiseksi. Lain Natura 2000 -verkostoa koskevia toimivaltasäännöksiä tarkennettaisiin Natura-alueita koskevien tietolomaketietojen muuttamisen osalta.

Lisäksi luonnonsuojelulakia ehdotetaan täydennettäväksi säännöksillä, joilla estettäisiin Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen luonnonarvojen merkittävä heikentyminen. Lakiin lisättäisiin yleinen heikentämiskielto-säännös, jolla täydennettäisiin laissa nykyisin olevaa kieltoa myöntää merkittävää heikentymistä aiheuttavalle hankkeelle lupaa. Lisäksi laissa säädettäisiin ilmoituksenvaraisiksi sellaiset toimenpiteet, jotka eivät nykyisellään ole ennakovalvonnan piirissä, mutta joilla arvioinnin perusteella saattaa olla merkittävästi heikentävä vaikutus Natura 2000 -alueelle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle säädettäisiin toimivalta ilmoituksen perusteella kieltää tällainen toimenpide tai rajoittaa sen toteuttamista.

Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi korvaavien toimenpiteiden määräämisestä ja niistä aiheutuvien kustannusten vastuusta tilanteessa, jossa Natura 2000 -verkoston heikentämisen kiellosta poiketaan.

Suomen Natura 2000 -verkosto kattaa viisi miljoonaa hehtaaria, josta maa-alueita on kolme neljäsosaa ja vesialueita yksi neljäsosa. Alueita on kaikkiaan 1 857, joista 87 Ahvenanmaalla. Pohjoisin Lappi kuuluu alpiiniseen vyöhykkeeseen ja muu Suomi boreaaliseen vyöhykkeeseen. Luontodirektiivin mukaisia SCI -alueita on 1 713. Ne kattavat noin 4,8 miljoonaa hehtaaria eli noin 12,3 % Suomen kokonaispinta-alasta. Lintudirektiivin mukaisia SPA -alueita on 468 ja niiden pinta-ala on 3,1 miljoonaa hehtaaria, noin 8 % maan kokonaispinta-alasta. SCI- ja SPA -alueet ovat osittain päällekkäisiä. Kainuussa kokonaan tai osittain sijaitsevia Natura 2000 -alueita on 176 kappaletta. Natura-alueiden kokonaispinta-ala Kainuun rajojen sisällä on noin 171 218 ha.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Lausunto

Kainuun liitto pitää hyvänä ja tarpeellisena menettelynä sitä, että erilaisissa lainsäädäntöhankkeissa kuullaan alueellisia ja paikallisia tahoja sekä pyydetään kirjalliset lausunnot asiasta.

Suurin osa Natura 2000 -verkoston alueista sijaitsee Pohjois- ja Itä-Suomessa, joten tähän liittyvä hallinnollinen taakka sekä muut vaikutukset kohdistuvat pääosin näille alueille. Kainuun liitto halua korostaa, että tämän kaltaisessa lainsäädännön valmistelutilanteessa aluenäkökulma ja paikallistuntemus tulee ottaa keskeisesti huomioon lopullisessa päätöksenteossa.

Hallituksen esitystä luonnonsuojelulain muuttamiseksi voidaan lähtökohdaisesti pitää osaksi nykyistä luonnonsuojelulakia selkeyttävänä uudistuksena. Kainuun liiton mielestä on tärkeää, että Natura 2000 -verkoston suojelu pyritäisiin toteuttamaan mahdollisimman pikaisesti. Natura -verkostoa koskeva kuuden vuoden määräaika on mennyt - ainakin suurimmalta osin Suomen Natura -verkostoa - umpeen.

Lakiesityksen yksityiskohdista Kainuun liitto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Lausunnolla olevan lakiesityksen perusteluissa todetaan, että lain uudessa 5 momentissa määriteltäisiin ympäristöministeriön asetuksella annettavaan luetteloon sisällytettävät Natura 2000 -alueita koskevat tiedot, joita olisivat alueen tunnusnumero, nimi, suojelun peruste, keskipisteen koordinaatit sekä tieto siitä, esiintyykö alueella luontodirektiivin liitteessä I tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai liitteessä II tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava laji. Lisäksi ympäristöministeriön asetuksella julkaistaisiin Natura 2000 -alueiden kartat. Alueen suojelun perusteella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä sitä, onko alue sisällytetty verkostoon luontodirektiivin tai lintudirektiivin mukaisena vai molempien mukaisena alueena.

Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan lisäksi, että Natura 2000 -tietokannan tekninen ylläpito on siirtymässä SYKE:ltä Metsähallitukselle sen jälkeen kun parhaillaan käyttöönottoavaiheessa oleva Suojelualueiden suunnittelu- ja seurantajärjestelmä (SASS) on valmistunut tuotantokäyttöön. EU:n Inspire -direktiivi tähtää paikkatietojen yhteen toimivuuteen, niiden käytön ja ympäristön tilan seurannan tehostamiseen, viranomaisten yhteistyön lisäämiseen sekä monipuolisten kansalaispalvelujen syntymiseen. Hallitusohjelma pyrkii julkisten tietovarantojen määrätietoiseen avaamiseen ja tietojen yhteiskäytön lisäämiseen (avoin data).

Ympäristöministeriön asetuksella annettavan Natura -alueiden luettelon lisäksi edellä mainittu Natura 2000 -tietokanta tulee saattaa avoimesti saatavilla olevaksi tietoaineistoksi niin luonnonsuojelualueiden suunnittelun ja seurannan kuin esimerkiksi maankäytön suunnittelun tarpeisiin. Lain perusteluihin tulee lisätä tätä koskeva asiakohta.

Kainuun liiton mielestä hallituksen lakiesityksen vaikutusten arviointia voidaan pitää varsinkin alueellisten ja paikallisten intressien kannalta merkittävien vaikutusten osalta suppeana. Tarkastelu pikemminkin luo epävarmuutta erityisesti 65 b §:n ilmoitusmenettelyn ja 64 a §:n heikentämiskiellon täydentämisen taloudellisista ja muista vaikutuksista.

Heikentämiskiellolla olisi todennäköisesti taloudellisia vaikutuksia maan-

käyttö- ja rakennuslain mukaisten kaavojen laatimiseen, koska lakiehdotuksen 68 pykälään esitetty lisäys ”Suojeluperusteet on otettava huomioon myös maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisia kaavoja laadittaessa kaavan tehtävän ja tarkoituksen edellyttämällä tavalla” ja heikentämiskielto itsessään saattaisivat tarkoittaa joissakin tapauksissa kalliita erillisselvityksiä ja vaikutusten arviointeja kaavoituksesta vastaavalle taholle.

Luonnonsuojelulakiin esitetään lisättäväksi uusi 64 a §, jossa säädettäisiin yleinen kielto merkittävästi heikentää Natura 2000 –verkostoon kuuluvan alueen luonnonarvoja. Ehdotettu yleinen heikentämiskielto saattaa johtaa vaikeisiin tulkintaongelmiin ja uusiin maankäyttöä rajoittaviin rajoituksiin Natura -alueilla ja niiden ulkopuolella. Heikentämiskiellon käsitteen piiriin kuuluisivat myös lajeihin kohdistuvat merkittävät häiriöt. Esi-merkkinä mahdollisesti tulkintaongelmia aiheuttavana on tuulivoimarakentaminen. Epäselväksi jää, vaikuttaisiko esimerkiksi Natura -alueen ulkopuolella sijaitsevan tuulivoimalan melu johonkin Natura -alueen lajiin merkittävästi ja miten merkittävyys arvioidaan.

Kainuun liiton näkemyksen mukaan kielto sisältyy lupaa tai hyväksyntää edellyttävien hankkeiden ja suunnitelmien osalta jo nykyään voimassa olevan lain 66 §:n 1 momenttiin. Luvanvaraiset, suunnitelman edellyttävät ja ilmoituksenvaraiset toiminnot kattavat käytännössä ne toimenpiteet, jotka voivat merkittävästi heikentää Natura –alueen luonnonarvoja. Näin ollen LSL 64 a §:ksi esitettävä Natura 2000-alueen yleinen heikentämiskielto on tarpeeton.

Lakiehdotuksen 65 b pykälässä säädettäisiin toimenpiteestä vastaavan ilmoitusvelvollisuudesta. *Uusi ilmoitusvelvollisuus* koskisi sellaisia Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla alueella toteutettavia sekä Natura 2000 -verkoston ulkopuolella toteutettavia toimenpiteitä, joista saattaa aiheutua merkittävästi heikentäviä vaikutuksia alueen suojelun perusteena oleville luonnonarvoille. Ilmoitusvelvollisuus kuuluisi sille, joka vastaa toimenpiteen toteuttamisesta. Ilmoituksen tulisi sisältää tiedot suunnittelusta toimenpiteestä, sen toteuttamistavasta ja vaikutuksista alueen suojelutavoitteisiin. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä. Lakiehdotuksen yleisperustelujen kohdassa 3.1 Taloudelliset vaikutukset on todettu, että lain 64 a §:ään ehdotettava heikentämiskiellon säätäminen ja siihen liittyvä 65 b §:n uusi ilmoitusmenettely aiheuttaa pienelle osalle kotitalouksia jonkin verran hallinnollisia kustannuksia nykytilaan verrattuna. Vaikutukset rajoittuvat niihin kotitalouksiin, joiden omistuksessa on Natura 2000 -verkoston alueella tai välittömässä läheisyydessä sijaitsevia alueita.

Kainuun liiton mielestä ehdotus heikentämiskiellon täydentämiseksi ja sen varmistamiseksi ehdotettava ilmoitus- ja päätösmenettely 65 b ja 65 c §:ssä merkitsevät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivallan laajentamista ja lisäävät niiden tehtäviä. Suurin osa Natura 2000 -verkoston alueista sijaitsee Pohjois- ja Itä-Suomessa, joten sinne kohdistuu myös suurin hallinnollinen taakka lain toimeenpanossa. Samaa aikaan ELY-keskuksen resursseja on kuitenkin voimakkaasti vähennetty ja tullaan vähentämään edelleen. Merkittävänä riskinä on hallinnon kuorittuminen ja prosessien pitkittyminen erityisesti Pohjois-Suomessa, ku-

ten nyt on jo tapahtunut ympäristöluvituksen osalta.

Kainuun liiton mielestä lakimuutoksen vuoksi maanomistajiin kohdistuvat vaikutukset eivät saa muodostua kohtuuttomiksi. Lisäksi lakia säädettäessä tulee ottaa huomioon, että perusoikeuksien omaisuudensuoja. Rajoitusten tulee perustua eduskunnan säätämään lakiin. Tähän liittyy kielto delegoida perusoikeuksien rajoittamista koskevaa toimivaltaa lakia alemmalle säädöstasolle. Tämä koskee myös omaisuudensuojan rajoittamista erilaisella lakia alemman asteisilla suunnitelmissa. Lisäksi rajoitusten (mm. suunnitelmat) tulee olla tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä.

Lakimuutoksen *ilmoitusvelvollisuutta* koskevat vaikutukset on lain yksityiskohtaisissa perusteluissa arvioitu vähäisiksi. Ilmoitusvelvollisuus edellyttää kuitenkin tietojen toimittamista suunnitellusta toimenpiteestä, sen toteuttamistavasta ja vaikutuksista alueen suojelutavoitteisiin. Suojelutavoitteisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi on vaativa tehtävä ja se edellyttää asiantuntemusta. Tällöin asiantuntijatyön kustannukset voivat nousta kohtuuttoman korkeaksi verrattuna suunniteltuun toimenpiteeseen tai sen arvoon. Tähän liittyen onkin aiheellista pohtia, voiko vähäisellä toimenpiteellä, kuten esimerkiksi kotitarveotto, olla merkittäviä vaikutuksia Natura-alueiden suojelutavoitteisiin?

Natura 2000 -verkoston alueen suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin kohdistuvien merkittävästi heikentävien vaikutusten arviointiin liittyy tulkinnanvaraisuus, miten voidaan varmistaa maanomistajien välinen tasapuolisuus sekä lain yhdenmukainen tulkinta ja soveltaminen koko maan alueella? Onko ELY -keskuksilla riittävästi voimavaroja asian hoitamiseksi, kun henkilöresursseja ollaan vähentämässä koko ajan? Natura -alueiden suojeluarvojen heikentymisen merkittävyyden arviointi saattaa aiheuttaa *ELY -keskusten henkilöressurssien ylikuormittumista ja erilaisten päätösprosessien pitkittymistä.*

Natura 2000 verkostosta päättäminen

Voimassaolevan LSL:n 64 §:n mukaan alueiden sisällyttämisestä Natura 2000 -verkostoon päättää valtioneuvosto. *Kainuun liiton mielestä Natura -verkoston tietojen muuttamis- ja täydentämisoikeus tulee säilyttää valtioneuvostolla.* Natura-alueiden tietojen tarkistamisen tulee pitää sisällään myös niiden tietojen poistamisen, jotka eivät vastaa olemassa olevaa suojelutilannetta suojelualueella. Esim. jos tietty luontotyyppi tai eliölaji ei enää esiinny alueella, on sitä koskeva merkintä poistettava tietolomakkeesta ja rekisteristä.

Luonnonsuojelulain 10 luvun Natura 2000 -verkostoa koskevien säännösten ja soveltamisen lähtökohtana tulisi olla valtioneuvoston Suomen Natura 2000 -verkostoa koskevat päätökset. Päätöksen mukaan pääsääntöisesti Natura 2000 -verkostoa koskevat säännökset eivät rajoita yksityisen henkilön tavanomaiseen maankäyttöön liittyviä toimenpiteitä, ellei kyseessä ole tavanomaista laajempi tai merkityksellisempi hanke tai suunnitelma. Maanomistajilta tai muulta toiminnanharjoittajalta ei tule edellyttää ja vaatia ilmoitusmenettelyyn liittyviä vaikutusselvityksiä tavanomaisten toimenpiteiden toteuttamista varten.

Valtioneuvoston Suomen Natura 2000 -verkostoa koskevan päätöksen mukaan maa-aineslain nojalla toteutettavilla harjualueilla metsien käyttö tapahtuu metsälain mukaisesti ja metsäviranomainen huolehtii metsätalouden toimenpiteiden valvonnasta ja seurannasta. Sama koskee niitä Natura 2000 -alueita, joiden toteutus tapahtuu metsälain mukaisesti. Metsälain nojalla toteutettavilla alueilla turvataan ensisijaisesti metsälain 10 §:ssä tarkoitettujen, luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden elinympäristöjen säilymistä. Alueet on valittu Natura 2000 -verkostoon sellaisten luontotyyppien perusteella, joiden suojeleminen toteutuu riittävästi metsälain nojalla ilman erityisiä suojelutoimia. Natura 2000 -verkostoon kuuluvista alueista ei aiheudu rajoituksia niiden ulkopuolella tapahtuville, metsälainsäädännön piiriin kuuluville toimenpiteille, koska niistä ei voida katsoa aiheutuvan merkittäviä haitallisia vaikutuksia verkostoon sisällytettävien alueiden luonnonarvoille. *Kainuun liiton mielestä lähtö-kohtana tulisi olla, että Natura -alueiden läheisyydessä ja niillä Natura -alueilla, joiden toteuttamistapa on muu kuin luonnonsuojelulaki, metsätalouden toimenpiteet ovat sallittuja.*

Valtion korvausvelvollisuus (53 §)

Kainuun liiton mielestä LSL 53 §:ää tulisi muuttaa siten, että myös silloin, kun suojeleminen aiheutuva haitta aiheutuu yllä mainittujen lakien johdosta (1-4) maanomistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle, haitasta lähtökohdallisesti tulisi suorittaa 53 §:n mukainen täysi korvaus.

Kainuun liiton mielestä luonnonsuojelulain lainsäädännön valmistelutilanteessa aluenäkökulma – erityisesti suojeleminen vaikutusten kohdentuminen pääosin Itä- ja Pohjois-Suomeen - tulee ottaa huomioon lopullisessa päätöksenteossa edellä esittämiemme seikkojen osalta. Kainuun liiton mielestä tulee tarkoin harkita lakiesitykseen sisältyvien ehdotusten tarkoituksenmukaisuutta ottaen huomioon niukkenevat hallintoresurssit ja mahdollisuus käyttää luottamukseen perustuvaa tervettä järkeä paikallisissa ratkaisuissa."

3) Maakuntajohtaja Pentti Malinen on 2.10.2014 antanut Valtiovarainvaliokunnan liikennejaostolle (LiJ) seuraavan sisältöisen lausunnon:

"Asia: HE 131/2014 vp (eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2015)

Lausunnon antaja: Kainuun liitto; maakuntajohtaja Pentti Malinen

Kainuun liiton kesäkuussa 2014 hyväksymässä maakuntaohjelmassa maakunnan saavutettavuus on nostettu yhdeksi kaikkein keskeisimmistä kehittämiskohteiksi. Ulkoinen saavutettavuus on yritysten sijoittumisen ja kehittymisen (investoinnit) tärkeimmistä tekijöistä. Myös maakunnan sisäisen liikenneverkoston merkitys liittyy elinkeinotoiminnan (erityisesti biotalouden) tarpeisiin: vaikka maaseudun väestömäärä on vähentynyt ns. alemman tieverkon elinkeinollinen merkitys ei ole vähentynyt, matkailun ja kaivannaistoiminnan osalta se on paikoin jopa kasvanut.

Kainuulla on yhteisiä aluerakenne- ja liikennepoliittisia tavoitteita sekä Pohjois-Suomen että Itä-Suomen kanssa:

- Pohjois-Suomen strategia; tavoitteellinen aluerakenne (kuva)
- KAKEPOLI; Kainuun, Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin yhteinen liikennestrategia
- Itä-Suomen neuvottelukunta; Itä-Suomen aluerakennetavoitteet
- Euregio Karelian aluerakennetavoitteet

Valtion vuoden 2015 talousarvioesityksen ja laajemmin valtakunnallisen liikennepoliittikan osalta Kainuun liitto tuo esille seuraavia näkökohtia:

1. Liikennepoliittisen selonteon mukaisten hankkeiden toteuttaminen

Hallitus antoi liikennepoliittisen selonteon eduskunnalle 12.4.2012. Siinä linjattiin liikennepoliittikkaa vuosille 2012-2022. Liikennepoliittikan avulla turvataan sujuva ja turvallinen liikkuminen elinkeinoelämän ja asukkaiden tarpeiden mukaisesti. Suomi on pitkien etäisyyksien maa, joka viennistä riippuvaisena tarvitsee myös hyvät ja toimivat yhteydet kaikkialle maailmaan. Vuosi sitten Kataisen hallituksen budjettiesitys noudatti liikennepoliittisessa selonteossa nimettyjä liikennehankkeita liikenne- ja viestintäpoliittisessa ministerityöryhmässä toukokuussa 2013 päätetyllä tavalla.

Kainuun liiton mielestä valtion talousarvioesitys poikkeaa selonteon linjauksista: poikkeamat ovat erittäin merkittäviä Kainuuseen vaikuttavien hankkeiden kohdalla. Vt22 Oulu-Kajaani yhteysvälihankkeen 45 miljoonan euron hankevarauksesta on budjetoitu vain 15 milj. euron osuus, jonka käyttö rajoittuisi vain Oulun alueelle. Lisäksi Ylivieska-lisalmi-Kontiomäki –radan parannuksen vuodelle 2015 suunniteltua käynnistystä on esitetty viivästettäväksi vuodelle 2016. Kainuun liiton mielestä hallituksen tulee toteuttaa liikennepoliittikkaa johdonmukaisesti:

- Vt22-hankkeen koko rahoitus tulee toteuttaa seuraavassa lisätalousarviossa;
- Ylivieska-lisalmi-Kontiomäki-radon käynnistys tulee aloittaa tällä ja toteutumattomilta sisällyttää tulevan hallituksen liikennehankkeisiin.

1.1. Valtatie 22 Oulu - Kajaani yhteysvälin hanke toteutettava kokonaan

Valtatien 22 parantaminen välillä Oulu – Kajaani sisältyy vuoden 2012 liikennepoliittisessa selonteossa hallituskaudella 2012 - 2015 aloitettavaan liikenneverkon kehittämishankkeisiin. Valtatie 22 välillä Oulu – Kajaani (183 km) on osa Suomen poikittaista tieyhteyttä Ruotsista Tornion raja-asemalta Vartiuksen raja-aseman kautta Venäjälle. Tie yhdistää Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntakeskukset toisiinsa ja toimii näitä kahta maakuntaa yhdistävänä päätienä. Tiellä on tärkeä merkitys sen varrella olevien kuntien elinvoimaisuuteen sekä alueen yritysten toimintaan ja kilpailukykyyn sekä matkailuliikenteelle. Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 45 milj.euroa.

<http://www.webforum.com/elypohjoinen/web/page.aspx>

Valtion talousarvioesitystä 2015 varten hankkeesta on tehty eri rahoitus-
tasoja vastaavia arviointeja: kiireellisimmät kohteet on sijoitettu Ouluun.
Hankkeen kustannusarviota on valtion menojen osalta pienennetty 15

miljoonaan euroon, joka mahdollistaa Oulun kaupungin alueella Valtatie 22 parantamisen välillä Joutsentie - linatti. Lisäksi muulla tieosuudella tehdään pienimuotoisia turvallisuutta parantavia liikennejärjestelyjä useissa kohdissa. *Budjettimuutoksen takia alkuperäinen yhteysvälihanke on muuttunut luonteeltaan erityisesti Oulun kaupunkia ja sen lähiseutua palvelevaksi hankkeeksi, jolloin koko yhteysväliä koskevat tavoitteet jäävät saavuttamatta.*

1.2. Ylivieska-lisalmi-Kontiomäki ratahanke käynnistettävä

Hallituksen liikennepoliittisessa selonteossa 2012 on vuosien 2012- 2015 alkavaksi kehittämishankkeeksi osoitettu Ylivieska-lisalmi-Kontiomäki ratayhteyden parantaminen (90 M€). Ylivieska-lisalmi-Kontiomäki rata-suunnitelmaa on tarkistettu ja toteutuskelpoinen.

Ylivieska-lisalmi- Kontiomäki radan sähköistäminen ja lisalmi-Kontiomäki radan yhdistäminen kolmioraiteella sekä Siilinjärven Yaran kaivokselta Savon radalle tulevan raiteen sähköistäminen ovat Suomen kilpailukyvyyn ja elinkeinoelämän kannalta välttämättömiä hankkeita. Ylivieska-lisalmi rata on rataverkon vilkkain sähköistämätön rataosa. Kuljetukset koostuvat Venäjän transitoliikenteestä ja Kainuun ja Savon kotimaan kaivos- ja metsäteollisuuden vienti- ja raaka-ainevirroista. Tavaraliikenteeseen kohdistetut parannukset alentavat yritysten logistiikkakustannuksia ja edistävät kehitystä koko Suomessa.

Ylivieska-lisalmi -osuuden sähköistyksen ja kolmioraiteen toteutuksen kustannusarvio on noin 53 M€ laajempaan hankkeena mm. liikennepaikkojen rakentaminen mukaan lukien noin 105 M€.

Kainuun liiton mielestä hanke pitää saada viipymättä käyntiin. Hanke palvelee nimenomaan elinkeinoelämän kuljetuksia mm. Kostamuksen ja Siilinjärven pellettikuljetuksia Kokkolaan sekä Talvivaaran kaivoksen kuljetuksia.

1.3. Itäisen Suomen valtatie- ja rautatieyhteyksien kehittämistä jatkettava

Itä-Suomen liikennestrategiassa 2010-luvulle maakuntaliitot hyväksyivät yhdessä tärkeimmiksi 5 –tien hankkeet Mikkeli-Juva ja Leppävirta-Kuopio sekä vt 23 -hanke sekä Savon ja Karjalan ratojen nopeudenostot. VT5:n ja Savon radan nopeuden nosto tukevat Kainuun metsä-, bioenergia-, matkailu-, kaivannais- ja elintarviketeollisuutta.

Kainuun liiton mielestä TEN-T ydinverkkoon tulee saada Itä- ja Pohjois-Suomen saavutettavuutta sekä Venäjä yhteyttä tukevat Oulu-Vartius -ratayhteys sekä Savon rata ja valtatie 5 (VaVL5/2012 vp), joiden muodostamaa kuljetuskäytävää täydentää ydinverkkoon kuuluva Saimaan syväväylä. Kokonaisuus muodostaa Suomen tärkeimmän etelä-pohjois-suuntaisen liikenne- ja kaupunkikäytävän.

Savon rata sekä Oulu-Vartius yhteysväli yhdistävät Pohjolan Kolmion ja Perämerenkaaren liikennekäytävät sekä täydentävät Luoteis-Venäjän ja Karjalan yhteyksiä palvelleen kaivostoiminnan kuljetuksia. Itäinen linja on erityisen tärkeä myös Itä- ja Pohjois-Suomen kaivostoiminnalle ja alueen

investoivalle metsäteollisuudelle sekä kilpailukyvyille.

Mahdollisia Jäämeren ratayhteyksiä suunniteltaessa on otettava huomioon Itä-Suomesta Kainuun kautta Lappiin kulkevan radan yhteystarve, joka parantaisi Jäämeren yhteyksien kannattavuutta ja Suomen huoltovarmuutta (ks. Pohjois-Suomen strategia). Myös olemassa oleva ratayhteys Vuokatista Joensuuhun ja Niiralan kautta Venäjälle on potentiaalinen liikenteen kehityskohde.

2. Liikenneverkon ylläpito

Kainuun liitto pitää merkittävänä, että Liikenne- ja viestintäministeriö on perustanut parlamentaarisen työryhmän kartoittamaan vaihtoehtoja liikenneverkon korjausvelan vähentämiseksi. Työryhmältä odotetaan mm. ehdotusta perusväylänpidon ja liikenneverkon kehittämiseen tarvittavasta pitkän aikavälin rahoituksesta. Valtion budjettiesityksen linjaukset eivät kuitenkaan tue liikenneverkon kunnan säilymistä. Erityisen huolestuttavaa on se, että erityisesti elinkeinoelämän kannalta tärkeät liikenneyhteydet, joita on myös ns. alemmalla tieverkolla.

2.1. Perusväylänpidon leikkaukset heikentävät liikenneväylien kuntoa

Valtion omistaman liikenneverkon ylläpitoon hallitus esittää 907 miljoonaa euroa. Hallituksen kehyspäätöksessä 3.4.2014 perusväylänpitoon kohdistettiin 100 miljoonan euron leikkaus. Hallitus esittää nyt, että perusväylänpitoon lisätään 30 miljoonaa euroa verrattuna kevään kehyspäätökseen. Vähennystä vuoden 2014 määrärahaan on 83 miljoonaa euroa. Tämä tulee heikentämään liikenneväylien kuntoa.

Kainuun liiton mielestä ns. alemman asteen tieverkon ylläpito on välttämätöntä Itä- ja Pohjois-Suomen elinkeinoelämälle ja koko Suomelle ennen kaikkea luonnonvaratalouden menestymisen edellytyksenä. Tieverkosto palvelee mm. elintarviketuotannon, kasvavien bio-energiakuljetusten, kaivostoiminnan ja matkailun tarpeita. Tieverkolla on entistä raskaampia kuljetuksia massojen noston myötä ja 76 tn rekat kuormittavat tiestöä yhä enemmän.

2.2. Raakapuuterminaalien kehittäminen tärkeää

Raakapuuterminaalien hankeohjelman kokonaiskustannukset ovat 40 miljoonaa euroa, ja vuoden 2015 osalta hankkeelle kohdennetaan 7 miljoonan euron määräraha.

Kainuun liitto pitää tärkeänä raakapuuterminaalien kehittämistä. Kainuussa on vireillä kaksi hanketta Ylä-Kainuussa ja Vuokatissa.

2.3. Yksityisteiden kunnossapitoon lisää panostusta

Hallituksen kehyspäätös sisälsi 2 miljoonan euron leikkauksen yksityisteiden kunnossapidon ja parantamisen avustuksiin. Määrärahaleikkauksen jälkeen momentin määräraha on enää 3 miljoonaa euroa. Vuonna 2015 avustus kohdistetaan lauttojen käytön (2 miljoonaa euroa) ja kunnossapidon tukemiseen ja vähäisessä määrin teiden parantamiseen (1

miljoonaa euroa). Yksityisteiden rahoitus on tärkeää erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa, jossa luonnonvaratalouden merkitys on suuri. Rahoituksen lisäystarve koskee erityisesti huonokuntoisten ja kantavuudeltaan alhaisten siltojen uusimisavustuksia, joilla parannetaan metsätalouden kuljetusketjuja

3. Yleistä liikennepolitiikasta

Liikennepolitiikan päämääräksi on asetettu turvata arjen matkojen toimivuus, pitää yllä elinkeinoelämän kilpailukykyä ja hillitä ilmastomuutosta päästöjen vähentämisen avulla. Suomen sijainti etäällä Euroopan liikenteen ja logistiikan valtavirroista asettaa liikennepolitiikalle suuria haasteita. Liikennejärjestelmää kehitetään tasapainoisesti eri alueilla ottaen huomioon eri väestöryhmien tarpeet. Sujuva ja hyvin hoidettu joukkoliikenne tukee liikennepolitiikan tavoitteita. Liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta pyritään jatkuvasti parantamaan muun muassa älyliikenteen palveluilla.

Kainuun liiton mielestä liikenteen sujuvuuden parantamiseen tulee hakea uusia keinoja mm. älyliikenteen palveluja kehittämällä sekä uusilla rahoitusmuodoilla. Sen sijaan valtakunnan liikennepolitiikan fokus tulee selkeästi suunnata elinkeinoelämän tarpeita priorisoivaksi. Liikennehankkeiden kannattavuutta tulee arvioida ensisijassa niiden yritystaloudellisen ja alueellisen merkityksen kautta. Liikenneinfran kehittäminen on tärkeimpiä aluekehittämisen instrumentteja, joka korostuu laajassa harvaan asutussa maassa, jossa luonnonvarojen hyödyntäminen on edelleen vientiteollisuuden vahva osa.

3.1. Lentoliikennestrategiaan elinkeinopainotus

Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee lentoliikennestrategiaa. Lentoliikenteellä on suuri merkitys Suomen kansainväliselle kilpailukyvyllä ja toimivalle liikennejärjestelmälle.

Tällä hetkellä Itä- ja Pohjois-Suomen alue kärsii lentoliikennejärjestelmällisistä ja rakenteellisista ongelmista. Alue on jäänyt jälkeen sekä globaalista että samalla talousalueella olevien naapurimaiden lentoliikenteen kehityksestä. Itä- ja Pohjois-Suomen lentoliikennehankkeessa kehittämistyön lähtökohta on järjestelmällisten ja rakenteellisten ongelmien purkaminen sekä alueen ominaispiirteistä ja elinkeinoelämän tarpeista nousevat mahdollisuudet erityisesti alueen uusien kehitysnäkymien valossa. Pääpaino on lentoliikenteen kehittämisessä kysyntälähtöisesti ja koko matkaketjut huomioiden.

Kainuun liiton mielestä myös valtakunnallista lentoliikennestrategiaa tulee valmistella ottaen huomioon ensisijaisesti sen merkitys vientiteollisuudelle (2/3 tulee pääkaupunkiseudun ulkopuolelta) ja alueelliselle kehitykselle (mm. matkailu).

3.2. Kansainväliset liikenneyhteydet: Vartiuksen rajanylityspaikan kehitys

Suomen ja Venäjän tavoitteena on kehittää maiden rajan läheisyydessä olevia alueita yhteistyössä EU:n ja Venäjän välisen naapuruusohjelman,

Cross Border Cooperationin eli CBC-ohjelman puitteissa, jossa tarkoituksena on mm. parantaa maiden välisiä yhteyksiä. Vartiuksen rajanylityspaikan kapasiteetin kasvattaminen henkilöliikenteen osalta on CBC-ohjelmaan soveltuva kehittämishanke. Tavaraliikenteen osalta potentiaalin selvittäminen mm. konttiliikenteen ja elintarvikeviennin osalta on nyt ajankohtaisia.

Kainuun liiton mielestä Suomen tulee jatkaa aktiivisesti pohjoisen alueen yhteistyötä Barentsin euroarktisella liikennealueella. Tavoitteena tulee olla Barentsin alueen liikennereittien kehittäminen yhteiseen strategiseen näkemykseen perustuen naapurimaiden kanssa. Suomen tulee vaikuttaa ns. poikittaisten eli idän ja lännen välisten yhteyksien kehittämiseen.

3.3. Kuljetustuki

Alueellisen kuljetustuen voimassaoloa on jatkettu ja sitä on tarkoitus edelleen jatkaa vuoden 2017 loppuun saakka.

Kainuun liiton mielestä Suomessa tarvitaan jatkossakin logistiikkatukea, joka kohdennetaan Itä- ja Pohjois-Suomen syrjäisimpien alueiden vientiyritysten kuljetusten kilpailuhaitan kompensoimiseen. Tuki tulee olla samantasoinen kuin Ruotsin vastaavan tyyppisillä alueilla.

4. Tietoliikenne

4.1. Laajakaista kaikille -hanke

Hallitus esittää, että haja-asutusalueiden laajakaistahankkeita tuettaisiin jatkossa valtion varoin niissä kunnissa, joiden hankkeita on aiemmin voitu tukea EU:n maaseuturahastosta. EU:n maaseuturahaston tuki laajakaistahankkeille lakkaa uuden ohjelmakauden 2014 - 2020 alkaessa. Kuusi vuotta sitten aloitettu Laajakaista kaikille -hanke lupasi huippunepean laajakaistan koko maahan vuoden 2015 loppuun mennessä. Tavoite oli, että 100 megabitin yhteys on korkeintaan kahden kilometrin päässä yli 99 prosentista kaikista vakituisista asunnoista ja yritysten toimipaikoista.

Kainuun liiton mielestä laajakaistayhteyksien rakentamisen kattavuus tulee kiireellisesti varmistaa. Käynnistymässä olevan sote-uudistuksen kustannussäästöjen saavuttamiseksi on keskeistä, että sote-integraatioita tukevat tietojärjestelmät ja verkkopohjaisten etäpalvelujen tasa-arvoisen saatavuus hoidetaan kuntoon samalla kun uudet organisaatiot käynnistävät toimintansa.

4.2. Palvelinkeskusten kehittäminen

Liikenne- ja viestintäministeriön ensimmäisen vihreän ICT:n toimintaohjelman keskiössä ovat energiatehokkuus, kestävä kehitys ja tutkimustiedon ajantasaisuus. Ohjelman ensimmäisessä vaiheessa keskitytään palvelinkeskusten (konesalien) ja tietoliikenneverkkojen energiakysymyksiin sekä audiovisuaalisten palvelujen kasvavaan käyttöön.

Kainuun liitto pitää tärkeänä, että Suomi toimii aktiivisesti konesali-investien (palvelinkeskusten) hankkimiseksi Suomeen. Kajaanissa sijaitseva Renforssin Ranta –yrityspuisto (entinen UPM:n paperitehdasalue) on erittäin potentiaalinen, energiatehokas ja vähähiilinen konesaliympäristö.

5. Kiteytettynä Kainuun kärkihankkeita ovat:

- vt 22-yhteysvälihanke (45 M€)
- Kontiomäki –Iisalmi – Ylivieska rata (105 M€)
- Kt 89 Vartiuksen tien leventäminen (2,5 M€)
- Alemman asteinen tieverkko ja yksityistiet
- Raakapuuterminaalit (Vuokatti, Suomussalmi)
- Vt 5 (Mikkeli – Iisalmi)
- Savonrata
- Laajakaistarakennuksen lisääminen
- Palvelinkeskusten kilpailukyvyn vahvistaminen

Liite/ Uutinen 22.03.2012 17.25

Hallitus sopi hallituskaudella 2012- 2015 aloitettavista liikennehankkeista

Valtioneuvoston viestintäyksikön lehdistötiedote 22.3.2012

Liite 1: Hallituskaudella 2012–2015 aloitettavat liikennehankkeet

Liikenneinvestoinnit:

E18 Hamina-Vaalimaa (PPP-hanke, sopimusvaltuus) (240 M€)

E18 Vaalimaan rekkaliikenteen odotusalue 25 M€

Vt 3 Tampere-Vaasa (Laihian kohta) 20 M€

Vt 5 Mikkeli-Juva 20 M€

Vt 6 Taavetti-Lappeenranta 90 M€

Vt 8 Turku-Pori 100 M€

Pääratojen routa- ja pehmeikköalueiden korjaukset 85 M€

Riihimäen kolmioraide 10 M€

Ylivieska–Iisalmi - Kontiomäki ratayhteyden parantaminen (sähköistys) 90 M€

Rauman meriväylä 20 M€

Mt 101 Kehä I:n parantaminen 35 M€

Helsinki-Riihimäki -rataosan kapasiteetin lisääminen 150 M€

E 18, Kehä III:n kehittäminen 110 M€

Bioenergia- ja raakapuukuljetusten turvaaminen (raakapuuterminaalit) 40 M€

Vt 22 Oulu-Kajaani 45 M€

Vt 4 Rovaniemen kohta 25 M€

MAL -hankekokonaisuudet 30 M€

Tie-, meri- ja rautatieliikenteen ohjausjärjestelmien uusiminen 90 M€

Helsingin ratapihan toiminnallinen parantaminen 100 M€

Imatra-Luumäki kaksoisraide ja ratavälin parantaminen Imatralta Venäjän rajalle, suunnittelu 10 M€

Kaivosyhteyksien ja elinkeinopoliittisten tärkeiden hankkeiden kehittämistä päätetään erikseen."

4) Maakuntajohtaja Pentti Malinen ja aluekehitysjohtaja Heimo Kerä-

nen ovat 14.10.2014 antaneet sosiaali- ja terveysministeriölle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"Lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain hallituksen esityksen luonnoksesta

Viite: Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö (STM090:00/2013)

Hallituksen esitys sisältää säännökset sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä, tuottamisesta ja rahoittamisesta sekä erillisen voimaantulon lain (esitysluonnos ks. www.stm.fi/sote-uudistus). Lakiesitys on tarkoitettu antaa eduskunnalle vielä syysistuntokaudella 14.10.2014 päättyvän lausuntokierroksen jälkeen. Esitykseen sisältyvien lakien on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2015 alkupuolella.

Kainuun liitto (kuntayhtymä) on käsitellyt asiaa maakuntahallituksen kokouksessa 22.9.2014 ja 29.9. pidetty Kainuun kuntapäätäjien kokous on evästännyt virastoa antamaan seuraavan lausunnon, joka on jäsennetty lain lukujen mukaan:

Yleiset säännökset ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen sekä tuottaminen

Lain tarkoitus on hyvä. Kainuun liitto pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus etenee tarkoituksen mukaisessa hengessä. Nykyistä laajempi väestöpohja luo edellytykset sosiaali- ja terveystalouden kustannustehokkaaseen ja yhdenvertaiseen järjestämiseen. Järjestämisvastuun ja tuottamisvastuun erottaminen sekä tuottamisvastuun määrittäminen kuntien ja kuntayhtymien tehtäväksi on perusteltua.

Kainuussa vuosina 2005–2012 toteutetun *hallintokokeilun* ansiosta Kainuussa on lähes 10 vuoden kokemus perusterveydenhuollon, sosiaali- ja erikoissairaanhoidon integraatiosta. Integraation toteutuminen on sote-uudistuksen ja sen vaikuttavuuden kulmakivi. Laajan sosiaali- ja terveydenhuollon integraation tulee toteutua sekä järjestämisvastuussa olevissa sekä sosiaali- ja terveystalouksissa että tuottamisvastuussa olevissa kunnissa ja kuntayhtymissä. Tuottamisvastuuta koskevaa 14§:n tulee määrittellä tuottamisvastuu koskemaan kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät ja palvelut. Em. tehtävät tulee myös yhdenmukaisesti määrittää lain eri kohdissa (§:t 3, 11 ja 14) ja lain perusteluissa.

Kainuun maakunta on alueellisesti selkeästi rajautuva, laaja ja harvaan asuttu, mutta väestörakenteeltaan sekä kuntakooltaan heterogeeninen maakunta. Alueen monimuotoisuus edellyttää tarpeet hyvin tunnistavia ratkaisuja palvelujen tuottamiseksi maakunnan eri osissa.

Lainsäädännön tulee varmistaa palvelujen (erityisesti lähipalvelut) saatavuus ja saavutettavuus myös harvaan asutulla alueella. Palvelujen yhdenvertaisuus tulee toteuttaa koko sote-alueen tasolla sekä kunnissa huomioiden pitkät etäisyydet palvelujen saatavuudessa (mm. Kainuussa).

Kansalaisten kannalta lähipalvelujen saavutettavuus on ratkaisevassa asemassa uudistuksen onnistumisen kannalta. Lain perusteluissa esitet-

ty määrittely lähipalveluista on oikeaan osuva: Lähipalvelut ovat palveluja, joita väestö käyttää usein ja ainakin osa väestöstä käyttää niitä toistuvasti, jopa päivittäin. Kainuun liiton mielestä on tärkeää, että laissa määritellään oikeansuuntaiset kriteerit palvelujen keskittämiseksi. Lain lopullisessa muotoilussa tulee erityisesti varmistaa, että palveluja ei voida keskittää pelkästään kustannustehokkuuden näkökulmasta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että uudessa organisaatiossa tuetaan prosesseja, joilla kehitetään monipuolisia palvelujen tuottamistapoja ja etäpalvelujen laajentamiseksi varmistetaan kattavan laajakaistaverkon rakentaminen koko maahan.

Järjestämisvastuu ja järjestämissäätöksen sisältö on määritelty laissa hyvin. Kainuun liitto pitää erityisen ongelmallisena, että demokraattisessa kunnallisessa päätöksenteossa hyväksytty järjestämissäätös tulisi hyväksyttäväksi sosiaali- ja terveysministeriössä (kuten lakiluonnoksessa ehdotetaan). Lakiluonnos mitätöi demokraattisen päätöksenteon. Liiton näkemyksen mukaan neuvottelumenettely on riittävän vahva keino ohjata järjestämissäätöksiä.

Hallinto

On lähtökohdiltaan oikein, että sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymään ja sen hallintoon sovelletaan mitä kuntalain 10 luvussa säädetään kuntayhtymästä. Päätöksenteossa on säilytettävä ehdottomasti mukana ns. äänileikkuri, vaikka siitä huolimatta yksittäisten (erityisesti Kainuun) kuntien itsemääräämisoikeus esitettyssä hallintomallissa vähenee. Rahoitusvastuu säilyy kunnilla, mutta vaikutus palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen muuttuu ylikunnalliseksi.

Kuntayhtymien hallinto perustuu välilliseen demokratiaan, joka heikentää hallinnon demokraattista luonnetta. Vaihtoehtona ja tulevana kehittämisskohteena lakiluonnoksessa olevalle mallille Kainuussa nähdään, että sosiaali- ja terveysalueen ylin päätöksentekoeelin valitaan suoraan vaaleilla, kuten hyvin onnistuneessa Kainuun hallintokokeilussa tehtiin. Jos kuntayhtymämalli katsotaan perustuslain edellytykset täyttäväksi, on tarpeen harkita yhtymäkokouksen ja hallituksen väliin muodostettavaksi todellista valtaa käyttämään pystyvä elin (kuntalakia tulisi muuttaa).

Ohjaus, suunnittelu ja kehittäminen

Kainuun liitto pitää hyvänä, että sosiaali- ja terveysministeriön sekä sote-alueen välisellä neuvottelumenettelyllä on tarkoitus ohjata sosiaali- ja terveysalueen toimintaa palvelurakenteen kehittämisessä sekä edistää ministeriön ja sote-alueen välistä yhteistyötä. Neuvottelujen sisältö ja varsinainen tulostavoite on syytä täsmentää. Asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet palvelujen järjestämiseen liittyvään valmisteluun ja päätöksentekoon on turvattu riittävän hyvin.

Rahoitus

Kunnat osallistuvat sote-alueen kustannusten rahoitukseen sote-alueen vuosittain määrittelemällä kunnan asukasmäärään perustuvalla maksulla, jota on painotettu ikäluokkien perushintojen ja sairastavuuskertoimen

mukaisesti. Kuntien maksuosuudet tulevat olemaan niin massiivisia, että ne jatkossa määrittävät keskeiseltä osin myös verotuksen tason kunnissa. Tämä voi johtaa verotuksen kohtuuttomaan kiristymiseen kaikissa Kainuun kunnissa. Lain ajaman uudistuksen kustannusvaikutukset täytyy saada arvioiduksi mahdollisimman pian. Erilaiset alustavat laskelmat osoittavat, että uudistuksen rahoitusmallilla on erittäin suuri merkitys kuntien talouteen ja esitetyltä perustalta sote-uudistus on johtamassa erittäin suuriin tulonsiirtoihin, jotka eivät ole perusteltavissa. Sote-palvelujen järjestämisessä kansalaisten oikeudenmukaisuuden periaate korostuu, koska maksukyky ja avuntarve eivät juurikaan kohtaa.

Olennaista tulevaisuudessa on se, millä perusteella rahoitettavat kustannukset jaetaan sote-alueella, jaetaanko koko alueen kustannuksia kaikille vai jaetaanko alueellisia kustannuksia alueen kuntien kesken – esim. Kainuun pitkällä kehittämissyöillä hankittu kustannustehokkuus ei saa tarkoittaa sitä, että Kainuun kunnat maksavat muiden tehottomuudesta. Tehottomat yksiköt sote-alueella pitäisi saneerata jo sen perustamisvaiheessa.

Kainuun liiton mielestä yliopistollinen tutkimus- ja koulutusvastuu tulee siirtää valtiolle ts. yliopistollisiin toimintoihin kuuluvan rahavirran ei tule jatkossa kulkea kuntien kautta sote-kuntayhtymään ja sieltä yliopistoille. Tällöin tulee huomioida myös sosiaalihuollon tutkimusrahoitustarpeet.

Lain toimeenpanon yhteydessä tulee selvittää kunnan vastuu alijäämistä, joita voi syntyä sote-alueen kuntayhtymään tai tuotantovastuussa olevaan kuntayhtymään. Kunnan mahdollisuus vaikuttaa omalla päätöksenteollaan alijäämän syntymiseen on todellisuudessa vähäinen.

Lain voimaanpanosta

Jotta uudistus saadaan etenemään aikataulussa, uusien sosiaali- ja terveys-alueiden toimivallan tulisi alkaa jo 1.1.2016. Toimivaltaa tarvitaan, jotta saadaan rakennettua toimivat kokonaisuudet. Tuotantovastuullisten alueiden muodostamiseen tulisi olla tarvittaessa siirtymäaikaa. Siirtymäajan on oltava riittävä, vähintään 4 vuotta. Myös henkilöstön asema on turvattava ainakin liikkeenluovutus tai vastaavan säännösten mukaisesti. Muutostuen on oltava riittävä, ja sitä on osoitettava myös kunnille ja tuotantokuntayhtymille.

Lopuksi kolme tärkeää näkökulmaa

Kainuun liitossa halutaan kiinnittää erityistä huomiota valmistelussa olevan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain seuraaviin seikkoihin:

1. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä on kyse hyvin pitkäjänteisestä ja laajasta uudistuksesta, joka vaikuttaa syvästi koko kunnallisen palvelutuotannon rakenteisiin ja toimintatapoihin – ja pahimmassa tapauksessa tuhoaa tällä hetkellä hyvin toimivia järjestelmiä, kuten pitkään kehitetyn kainuulaisen jo toimivan sote-integraation – ”Kainuun mallin”. Lain valmistelussa tulee, tuottavuuden ja toiminnan tehostamisen näkökulmasta, ottaa huomioon jo nyt hyvin toimivat järjestelmät.

2. Lakiin liittyvänä laajana kysymyksenä Kainuun liitto haluaa ottaa esiin perustuslakiin liittyvät ongelmat, joihin liittyvät ratkaisut jäävät esityksessä epäselviksi: kunnille voidaan antaa tai niiltä voidaan vähentää tehtäviä vain lainsäädännön kautta; kuntien taloudellinen itsenäisyys on suvereeni; miten turvataan aito demokratia ja kansanvaltaisuuden periaate.

3. Uudistuksen rahoitusmallin yksityiskohdilla on suuri merkitys yksittäisen kuntien ja jopa maakuntien talouteen. Lainsäädännössä jää vähälle huomiolle sekä kannustavuus ennaltaehkäisevien palvelujen tuottamisen että palkitsevuus alueella jo saavutettujen tuottavuushyötyjen osalta. Kuntien ja maakuntien ennaltaehkäisevään toimintaan panostamista tulisi voida kannustaa, tukea ja palkita myös tällä lailla. Esimerkiksi Kainuun maakuntaohjelmassa 2014–2017 hyvinvointi ja itsestään huolehtiminen sekä erilainen terveyttä edistävä ennalta ehkäisevä työ on nostettu strategiseksi painopisteeksi. Ennaltaehkäisevät palvelut ovat jatkossakin peruskunnan tehtäviä."

5) Kajaanin, Kemin, Kokkolan, Rovaniemen, Tornion ja Oulun kaupunkien kaupunginjohtajien ja Keski-Pohjanmaan, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntajohtajien yhteinen kannanotto:

"POHJOIS-SUOMEN MAAKUNTIEN JA KESKUSKAUPUNKIEN LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON JÄRJESTÄMISLAIKSI SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Kajaanin, Kemin, Kokkolan, Rovaniemen, Tornion ja Oulun kaupunkien kaupunginjohtajat ja Keski-Pohjanmaan, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntajohtajat tuovat yhteisenä kannanottonaan esille seuraavat lakiluonnoksen korjaus- ja tarkennustarpeet.

Kaupunkien ja kuntien maakuntaliittojen mielestä on hyvä, että järjestämislain sisällöistä on löydetty poliittinen yhteisymmärrys. Lakiesityksen keskeiset periaatteet on hyväksyttävissä.

Lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja terveyttä, edistää sosiaali- ja terveydenhuollon laatua, varmistaa asiakkaan ja potilaan oikeus hyvään sosiaali- ja terveydenhuoltoon, luoda edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävälle ja yhdenvertaiselle saatavuudelle koko maassa, varmistaa toimiva ja eheä sekä vaikuttava ja kustannustehokas sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne sekä toteuttaa sosiaalihuollon ja terveydenhuollon integraatio sekä vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluja alueellisesti ja valtakunnallisesti.

1 luku Yleiset säännökset

Pykälät 1-9 ja kysymykset 7-10

Lain tarkoituksena on toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio sekä vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluja alueellisesti ja valtakunnallisesti yhdenvertaisesti eheällä palvelurakenteella (1 §). La-

kia sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen, tuottamiseen ja rahoitukseen sekä kehittämiseen ohjaukseen ja valvontaan (2 §). Laaja sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio tulee toteutua järjestämistä vastuussa olevien sosiaali- ja terveysalueiden lisäksi myös tuottamisvastuussa olevissa kunnissa ja kuntayhtymissä. *Sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio toteutuu järjestämistä vastuussa olevan sote-alueen tasolla, mutta integraation toteutus tuotantovastuualueella on esitetty liian tulkinanvaraisesti.*

Lakiesityksen mukaan kunnista muodostuvilla sosiaali- ja terveysalueella sekä tuottamisvastuussa olevalla kunnalla ja kuntayhtymällä on oltava riittävät voimavarat lakisääteisten sosiaali- ja terveyspalvelujen toimeenpanoon (4 §). Järjestämispäätöksessä (12 §) määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon laatu ja palvelutaso sekä yhtenäiset käytännöt sosiaali- ja terveysalueella. Yhdenvertainen palvelujen laatu – ja palvelutaso voi nostaa sote-alueella palvelutason nykyistä korkeammalle ja johtaa kustannustason nousun yli kuntien rahoituskyvyn. Uudistuksen *kokonaistaloudellisten vaikutusten arviointi on vaikeaa sekä edellä mainituista syistä että rahoitusmallin keskeneräisyyden vuoksi.*

Lähipalvelu- käsitteen määrittelyssä (5 §) on huomioitu uudenlaiset palvelumallit, kuten sähköiset ja liikkuvat palvelut. Sote-alueen järjestämispäätöksessä on määriteltävä miten lähipalvelujen saatavuus ja saavutettavuus varmistetaan. Lakiehdotuksessa ei suoraan oteta kantaa, kuka päättää palveluverkosta. *Yhdenvertaisten mutta paikalliset olosuhteet huomioon ottavien palvelujen varmistamiseksi sote-alueen tulisi ohjata palveluverkon muodostumista yleisillä kriteereillä mutta ei yksityiskohtaisella palveluverkon määrittelyllä. Valtakunnallisesti keskitettävien palveluiden osalta on perusteltua luoda kansallisesti yhtenäiset kriteerit.*

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuut, tehtävä ja työnjako on lakiesityksessä (8 §) riittävän selkeästi määritelty ja konkretisoidaan alueen kuntien ja muiden tahojen kanssa järjestämispäätöksessä (12 §). Erityisesti lasten ja perheiden palveluissa, ikäihmisten hyvinvoinnissa ja paljon erilaisia palveluita tarvitsevien kohdalla korostuu kunnan muiden toimialojen kanssa tehtävä horisontaalinen yhteistyö ja konkreettiset toimenpiteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet ja toimenpiteiden tulee olla yhtenäisiä kuntien strategioiden ja hyvinvointiohjelmien kanssa ja niiden toteutumista tulee arvioida osana kuntien hyvinvointikertomusta. *Sote-alueen ja/tai palvelutuotantoalueen on käytävä säännöllistä vuoropuhelua kuntien kanssa toiminnallisesta yhteistyöstä.* Edustus kunnan poikkihallinnollisessa hyvinvoinnin työryhmässä on välttämätön.

Lakiesityksen mukaan viimekätinen oikeudellinen vastuu lakisääteisten sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamisesta on järjestämistä vastuussa olevalla sote-alueella. Vastuu julkisen vallan käytöstä (3 § ja 11 §) sekä työnjaosta sote-alueella ja tuotantoalueella on epäselvästi määritelty. Sitä olisi hyvä tarkentaa osana järjestämispäätöstä.

2 luku Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen

Pykälät 10- 13 ja kysymykset 11- 18

Sosiaali- ja terveysalueen on laadittava joka neljäs vuosi tuottamisvas-
tuussa olevien kuntien ja kuntayhtymien kanssa käytyjen neuvottelujen
perusteella järjestämispäätös (12 §). Lakiesityksessä sote-alueen omis-
tajakuntien rooli järjestämispäätösneuvotteluissa jää epäselväksi. Sosi-
aali- ja terveyspalvelujen rahoitus on kuitenkin kunnilta. *Esitetty menette-
lytapa järjestämispäätöksen laatimiseksi ilman kuntia ei ole tarkoituksen-
mukainen. Lakiesitystä tulee muuttaa siten, että neuvottelumenettely
kuntien kanssa on selkeästi kirjattu.* Sosiaali- ja terveysministeriön hy-
väksyntä sote-alueen järjestämispäätöksestä on liian vahvaa valtion oh-
jausta. *Sosiaali- ja terveysministeriön vahva ohjaus tulisi koskea vain
useampaa tai kaikkia sote-alueita koskevia yhteneviä linjauksia.*

Pykälissä 13 ja 59 on määritelty sosiaali- ja terveysalueen tehtäväksi
mm. sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan ja asiakas- ja potilas-
tietojen käsittelyn yhteensovittaminen sekä alueellisen kokonaisarkkiteh-
tuurin määrittely sekä asiakas- ja potilastietojen rekisterinpito. Tehtävät
ovat perusteltuja sote-alueelle. *Tavoitteena tulee olla kansallisen yhteen-
sopivuuden lisäksi alueelliset yhteiset ICT-ratkaisut ja niiden rakentami-
nen tulee käynnistää heti valtion tukemana. Lakiesityksessä tulisi määri-
tellä sote-alueen vastuu arkkitehtuurityön ja tiedonhallinnan kehittämis-
työn alueellisesta johtamisesta selkeämmin esiin pelkän ”yhteensovitta-
misvastuun” sijaan.* Järjestämisvastuun ja palvelutuotannon vastuiden
erottaminen edellyttää että myös sosiaali- ja terveysalueella tulee olla
tietosuojasäädösten estämättä oikeus käyttää palveluihin liittyviä asia-
kas- ja potilastietoja niiltä osin kun tämä on tarpeen järjestämisvastuu-
seen kuuluvien tehtävien toteuttamiseksi mukaan lukien toiminnan suunnittelu,
seuranta, kehittäminen.

3 luku Sosiaali- ja terveydenhuollon tuottaminen

Pykälät 14- 18 ja kysymykset 19- 21

Lakiesityksen mukaan tuottamisvastuuseen on kuuluttava ehkäisevät,
korjaavat ja hoitavat, kuntouttavat sekä muut sosiaali- ja terveydenhuol-
lon palvelut yhtenäisenä kokonaisuutena (14 §). Tuottamisvastuun edel-
lytykset on määritelty epäselvästi ja tulkinnanvaraisesti lakiesityksen li-
säksi myös sen perusteluosassa. Sosiaali- ja terveydenhuollon eheä ja
yhdenvertainen palvelurakenne edellyttää asiakkaan näkökulmasta *pe-
rusterveidenhuollon, sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon palvelujen
tiivistä integraatiota. Integraation toteutumiseksi palvelujen tuottamisvas-
tuussa olevista alueista tulisi tehdä riittävän suuria. Yliopistosairaaloiden
asema syntyvässä uudessa järjestelmässä jää lakiluonnoksen pohjalta
epäselväksi ja tulisi pikaisesti selkeyttää. Yliopistosairaalan tulisi integroi-
tua tiiviisti palvelutuotannon rakenteisiin.* Yliopistosairaallalla on tärkeä
tehtävä koko Pohjois-Suomen alueen erityistason palveluitten tuottami-
sessa, sekä tutkimuksen, koulutuksen ja kehittämis- ja innovaatiotoimin-
nan alueilla. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opetuksen yhteistyö
palveluorganisaatioiden kanssa on tärkeä.

Sosiaali- ja terveysalueella voi olla tuottamisvastuuta järjestämispäätök-
sessä määritellyistä tukipalveluista (15 §). Kuntien ja kuntayhtymien on
hankittava ko. tukipalvelut sote-alueelta. *Sote-alueen tulisi tuottaa tuki-*

palveluja vain erityisistä syistä.

4 luku Hallinto

Pykälät 19- 24 ja kysymykset 19- 24

Nykyiseen toimintamalliin verrattuna päätöksenteko keskittyy ja kapeutuu harvoille luottamushenkilöille. Tosiasiallinen päätöksentekovoima on sote-alueen hallituksella. Pohjois-Pohjanmaalla on hyviä kokemuksia sairaanhoitopiirin omistajaohjauksen koordinaatiotyöryhmän toiminnasta hallituksen tukena omistajakuntien näkemyksen huomioon ottamisessa sairaanhoitopiirin toiminnassa. *Lainsäädännön tulisi mahdollistaa sote-alueen yhtymäkokouksen/ -valtuuston ja hallituksen väliin sijoittuvan kuntien ääntä käyttävän toimielimen/yhteistyöelimen muodostaminen.*

5 luku Ohjaus, suunnittelu ja kehittäminen

Pykälät 25- 32 ja kysymykset 25- 28

Sosiaali- ja terveysalueen on neuvoteltava sosiaali- ja terveysministeriön kanssa vuosittain alueen järjestämistä vastuuseen kuuluvien tehtävien ja palveluiden toteuttamisessa (28 §). Sosiaali- ja terveysministeriön ja sote-alueen yhdessä laatimassa asiakirjassa kirjataan järjestämispäätöksen ja sen mahdollisten muutosten hyväksyntä sekä neuvotteluissa sovitut seuraavan vuoden keskeiset tavoitteet ja niitä tukevat toimenpiteet. Neuvottelumenettelytapa on tarkoituksenmukainen. *Menettelyä tulisi muuttaa niin, että sosiaali- ja terveysministeriö ei voi yksipuolisesti muuttaa sote-alueen kuntayhtymän järjestämispäätöstä. Järjestämispäätöksen muutokset ja niiden hyväksyntä tulee olla sote-alueen kuntayhtymällä.*

Sote-alueen ja tuottamisvastuussa olevan kunnan ja kuntayhtymän välillä sovelletaan tulosohtoa (29 §). Tulosohtomenettelytapa on perusteltua toiminnan ja talouden tehokkuuden sekä tuottavuuden saavuttamiseksi. Tulosohtoon tulisi *laatia kansallinen ohjeistus* ja sen tulisi sisältää kannustavia elementtejä.

Sosiaali- ja terveysalue vastaa alueensa sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisestä ja päättää yhtenäisestä kehittämisrakenteesta alueellaan sekä tuottamisvastuussa olevissa kunnissa ja kuntayhtymissä (32 §). *Sote-alueelle tulisi integroida kehittämistehtävän tueksi nykyisten perusterveydenhuollon yksiköiden ja sosiaalialan osaamiskeskusten ja Kaste-aluejohtoryhmien toiminta mahdollistaen kuitenkin tuotanto-alueiden toimintaa palveleva tutkimus- ja kehittämistoiminta.*

Yliopistotasoinen terveyden tutkimuksen rahoitus (41 §) valtion rahoituksen pitäisi kohdistua myös sosiaalihuollon tutkimukseen, mutta sen ei pitäisi kaventaa terveydenhuollon tutkimusrahoitusta.

6 luku Rahoitus

Pykälät 33–46 ja kysymykset 29- 34

Kunnat osallistuisivat kustannusten rahoitukseen kunnan asukasmäärään perustuvalla maksulla, jota on painotettu kuntien peruspalvelujen valtionosuuslaskennassa käytettävien ikäluokkien perushintojen sekä sairastavuuskertoimen mukaisesti (33 §). *Lakia ja sen perusteluita tulee tarkentaa määrittelemällä esitetty valtionosuudesta annetun lain 6 §:ssä ikäluokkien perushintojen perusteella määräytyvä ikärakennneosaa koskemaan vain ikäryhmien sote-määräytymisperustetta.*

Lakiluonnos sisältää mahdollisuuden muiden laskennallisten tekijöiden ja lisäosien määräytymisperusteiden käyttämisestä kuntien rahoituksen perusteina (33 §). Lakiluonnoksen kyseinen määrittely on erityisen tärkeä Pohjois-Suomen erittäin heterogeenisessä toimintaympäristössä. *Laskennallisten tekijöiden ja lisäosien määräytymisperusteiden käyttämisestä kuntien rahoituksen perusteina tulee täsmentää.* Lisäosien merkitys on pitkien etäisyyksien Pohjois-Suomessa huomattava. Viisitoista eniten syrjäisyyttä saavaa kuntaa ovat kaikki Pohjois-Suomen tulevan sosiaali- ja terveysalueella. Syrjäisyys vaikuttaa merkittävästi palveluiden järjestämisen ja tuottamisen kustannuksiin, ja on siitä johtuen keskeinen ja huomioon otettava tekijä määriteltäessä sosiaali- ja terveydenhuollon kuntien rahoitusosuuksia. Kunnan saaman sote-palveluihin tarkoitetun valtionosuuden tulisi siirtyä edelleen sote-alueelle samoilla perusteilla ja yhtä suurena kuin ao. kunta on sen saanutkin.

Korvaus tuottamisvastuusta tulisi lähtökohtaisesti määräytyä *samoin perustein kuin kuntien rahoitus sosiaali- ja terveysalueelle määräytyy.* Tällöin tuottamisvastuussa olevalle yhteisöllä olisi vapaus ja kannuste kehittää omaa toimintaansa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen rinnalla pyrittävä kehittämään kestävä rahoitusjärjestelmä, joka tukee sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteiden uudistamista, palveluiden vaikuttavaa ja tehokasta tuottamista sekä mahdollistaa asiakkaiden valinnanvapauden sosiaali- ja terveyspalveluissa. Parlamentaarisesti asetettu sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavarahoituksen purkua selvittelevän työryhmän tulokset tulisi olla hyödynnettävissä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain toimeenpanossa mahdollisimman pian.

Voimaanpanolaki

Pykälät 1-14 ja kysymykset 37- 43

Voimaanpanolaissa (12 §) esitetty aluehallintovirastojen rooli ennen sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymän perustamista toimeenpanoa tukevien henkilöiden palkkaamisessa jää irralliseksi suhteessa kaupunkien ja kuntien suorittamaa lain toimeenpanon kokonaisvalmistelua. Tuki tulisi olla kanavoida sote-alueiden sopimille valisteluorganisaatioille jo ennen kuntayhtymien perustamista.

Lakiesityksen mukaan henkilöt siirtyvät tuottamisvastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän palvelukseen liikkeenluovutuksella (8 §) ilman irtisanomissuojaa. Periaate on tarpeellinen ja hyvä kirjata järjestämislakiin. Sote-uudistuksen toteuttaminen tuo mukanaan tilanteita, joissa henkilöstön työnantaja muuttuu. Nämä tilanteet aiheuttavat kunta-alalle usealle

vuodelle ulottuvan palkkojen ja muiden palvelussuhteen ehtojen harmonisointitarpeen. *Harmonisoinnin vuoksi järjestämislakiin tarvitaan erityissäännös, jossa todetaan, että työnantajayhteenliittymistä tai vaihdoksista johtuvat palkkaerot ovat hyväksyttävä syy poiketa samapalkkaisuusperiaatteesta.*

Lakiehdotuksessa on määritelty hyvin omaisuusjärjestelyt (9 §), jotka liittyvät kiinteistöihin, rakennuksiin ja niiden laitteisiin, koneisiin ja kalusteisiin. *Kunnilla ja kuntayhtymillä on yleisesti erityisesti tukipalveluja (ICT, talous- ja henkilöstöhallinto, laboratoriopalvelut jne.) tarjoavia osakeyhtiöitä, joilla useilla on myös in-house asema. Näiden omistusjärjestelyt tulee Voimaanpanolaissa määritellä ja huomioida mahdollinen vaikutus varainsiirtoverolain väliaikaiseen muuttamiseen.*

Voimaanpanolaissa esitetty sote-alueen käynnistymisen (4 §) aikataulu on tiukka, mutta mahdollinen mikäli lakiesitys hyväksytään sovitussa aikataulussa. *Palvelutuotantoalueiden käynnistyminen vuoden 2017 alussa (6 §) on kireä. Henkilöstön mukaanotto suunnitteluun on turvattava. Poikkeuksellisesti tulee mahdollistaa siirtymäaika esimerkiksi vuoteen 2020 riittävän kokoisten palvelutuotantoalueiden rakentamiseksi.*

Sote-alueelle tulisi mahdollistaa päätöksentekovaltuudet palvelutuotanto-alueilla suunniteltuihin investointeihin jo ennen vuotta 2017. Heti lain voimaan tullessa tulisi kriittisesti arvioida ja alistaa laajemman yhteisen arvioinnin alle suunnitelmat sosiaali- ja terveyspalvelujen uudisinvestoinneista ja muista kalliista hankinnoista.

Matti Pennanen, kaupunginjohtaja, Oulu
Sinikka Salo, apulaiskaupunginjohtaja, Oulu
Antti Isotalus, kaupunginjohtaja, Kokkola
Esko Lotvonen, kaupunginjohtaja, Rovaniemi
Raimo Ronkainen, kaupunginjohtaja, Tornio
Tero Nissinen, kaupunginjohtaja, Kemi
Jari Tolonen, kaupunginjohtaja, Kajaani
Pauli Harju, maakuntajohtaja, Pohjois-Pohjanmaa
Jukka Ylikarjula, maakuntajohtaja, Keski-Pohjanmaa
Pentti Malinen, maakuntajohtaja, Kainuu"

6) Pohjois-Suomen neuvottelukunnan kannanotto 21.10.14: Kansalliset ohjelmat on tarkoitettu koko maahan, kaikille maakunnille

"Työ- ja elinkeinoministeriö (ylijohtaja Tuija Oivo ja työmarkkinaneuvos Teija Felt) on lähettänyt alueellisille toimijoille kirjeen, jossa kerrotaan Suomen rakennerahasto-ohjelman TL 3:n Nuorisotakuun toimenpidekonaisuuden valtakunnalliseen osioon kuuluvan Ohjaamo-toiminnan pilotihankkeiden käynnistämisestä. Ohjaamo-toiminnan tavoitteena on vailla koulutuspaikkaa olevien nuorten opiskeluun hakeutumisen tukeminen ja keskeyttämisvaarassa olevien tai jo keskeyttäneiden nuorten koulutuspolulle uudelleen saattaminen. Toiminta on Pohjois-Suomen kannalta erittäin tärkeää, koska kolmessa pohjoisimmassa maakunnassa nuorisotyöttömyysasteet ovat maan korkeimmat (22,6-25,3%).

Kirjeen mukaan ”valtakunnallisesta osiosta rahoitettavien hankkeiden valinnassa huomioidaan *alueosioiden ESR-määrärahojen jakautuminen* sekä ohjauspalveluja tarvitsevien nuorten määrä.” Näillä perusteilla Lappi, Pohjois-Pohjanmaa ja Pohjois-Karjala suljetaan valtakunnallisen rahoituksen ulkopuolelle ja näiden alueiden Ohjaamo-hankkeiden rahoitus määrätään rahoitettavaksi alueosiosta.

Pohjois-Suomen neuvottelukunta paheksuu syvästi TEM:n aikeita romuttaa hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän tekemä päätös rakennerahastovarojen alueellisesta suuntaamisesta ja samalla hylätä idea aidosti valtakunnallisista ohjelmaosioista. Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä, Halke päätti 22.1.2014 pitkän ja perusteellisen valmistelun jälkeen rakennerahastovarojen alueellisesta kohdentumisesta. Jako perustuu rakennerahastosäädöksiin, EU:n komission alueiden rahanjaossa käyttämiin jakokriteereihin ja alueiden tarpeisiin. Valtakunnalliset osiot on tarkoitettu nimensä mukaan valtakunnalliseen toimintaan, kaikkien alueiden haettavaksi ja käyttöön. Alueosioiden rahoituksen määrä ei missään tapauksessa voi olla valtakunnallisen rahoituksen saamisen kriteeri tai este. Tällä perusteellahan Pohjois-Suomen maakunnat voitaisiin sulkea kaikista valtakunnallisista toimista pois!

Pohjois-Suomen neuvottelukunta epäilee myös, ettei yhdellä TEM:n osastolla ole toimivaltaa päättää valtakunnalliseksi tarkoitettua määrärahan muuttamisesta aluekohtaiseksi. Tällaiset asiat kuuluvat poliittisen päätöksenteon piiriin. Ainakaan tällaisten rahoitusmallien kehittäminen ei rakenna luottamusta ja hyvää yhteistyötä ministeriön ja alueiden välille.

Ohjaamo-toiminnan tapauksessa hyväksyttävä rahoituskriteeri olisi Pohjois-Suomen neuvottelukunnan mielestä esim. nuorisotyöttömyysaste. Rahoitusta tulee aina suunnata rahoitettavan toimen kannalta relevantteihin kriteereihin.

TEM:n työllisyys- ja yrittäjyysosasto ylittää toimivaltansa ainakin siinä, että se määrää edellä mainituissa kolmessa maakunnassa Ohjaamo-pilotit rahoitettaviksi alueosioista. *Aluekehityslain 28§:n mukaan hyväksyessään Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman Maakunnanyhteistyöryhmä päättää alueellisen rahoituksen suuntaamisesta.* TEM:n tulee kunnioittaa tätä lain pykälää ja yhteistyöryhmille tulee antaa työrauha. Valtakunnallisia ohjelmia ei saa käyttää alueellisen ohjelmatyön ohjailuvälineinä. Valtakunnallisten ja alueellisten ohjelmaosioiden yhteensovittamistarpeista tulee neuvotellen etsiä sopivia ratkaisuja.

Pohjois-Suomen neuvottelukunta vaatii työ- ja elinkeinoministeriötä vetämään rahoitusesityksensä välittömästi pois ja kohtelemaan valtakunnallisissa ohjelmaosioissa maakuntia tasapuolisesti. Mikäli näin ei tehdä, näkee neuvottelukunta koko rahoituksen alueellista jakamista koskeneen pitkän ja vaikean valmisteluprosessin olleen kallista ja hukkaan heitettyä työtä."

Lisätietoja lausunnoista nro 1-2 antaa suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen, puh. 044 710 0864 ja lausunnoista nro 3-6 maakuntajohtaja Pentti Malinen, puh. 044 797 0197 tai sähköpostitse osoitteella etu-

nimi.sukunimi@kainuu.fi.

Vs. maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää, ettei viranhaltijapäätöksiä ja pöytäkirjoihin merkittyjä päätöksiä oteta maakuntahallituksen käsiteltäväksi ja merkitsee annetut lausunnot tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Hyväksyi.
